



ORADEA-MARE (N.-VÁRAD)

17 iulie st. v.

29 iulie st. n.

Ese in fiecare duminică

Redacțiunea:

Strada principală 375 a.

Nr. 29.

ANUL XXX.

1894.

Prețul pe un an 10 fl.

Pe  $\frac{1}{2}$  de an 5 fl.

Pe  $\frac{1}{4}$  de an 2 fl. 70 cr.

Pentru România pe an 25 lei.

## Nouă educație.

— Nuvelă. —

Elena Filioreanu, cu toate că implinia doi ani de când se măritase cu avocatul Scarlat Filioreanu, cu toate că, la începutul căsniciei, deosebirea de caractere promitea un desnodământ funest, totuși, prin

prudența și blândețea ei cea mare, isbutise a trăi încă cu dânsul, ba chiar a statornic o așa disă armonie conjugală, ce din ți in ți, părea că devine și mai perfectă.

Se dicea, — lumea e rea in asemenea privințe, — că însoțirea lor fusese mai mult o afacere, decât o căsătorie in adevăratul ei înțeles; că Filioreanu, având mai mulți creditori decât prieteni, nu se interesase atât de calitățile miresei, cât de zestrea ei, și că — decă una ca asta s'ar pute crede, — ceruse deja ore-care acoturi, înainte chiar de a se face cuvenita logodnă.

In așa condițiuni, ori cine își putea închipuf sfârșitul unui asemenea tâng, ce, — cu puțină rezervă, nu eră nici cel dintău, nici cel de pe urmă in marea piață a raporturilor noastre sociale.

Sustin in se unii că mai curând se desfac căsătoriile din dragoste, ca acelea întemeiate pe calcul și chibzuélă.

Tot astfel cugetă și Elena când se hotărise a luă de bărbat un om mai pozitivist decât toți aceia care, până la dânsul, îi făcuseră paradă de sentimente; iar

convingerea ei se formă pe deplin, indata ce porniră împreună pe ingusta cărare a vieții comune.

Ajunsese chiar in acel moment când o femeie, după timp de nesiguranță, se incredințeză, cu drept cuvânt, că viitorul îi este in fine cimentat cu o sinceră și neperitoare afecțiune.

Dar, acei care fac ȃicătorile sânt adesea nedrepti. Ei au potrivit de minune că:

- Ce șcie satul
- Nu șcie bărbatul.

Nu au ȃis in se nimic despre o femeie, de-al cărei bărbat vorbește totă lumea, și numai ea nu aude.

Adevărul eră că Elena Filioreanu n'ar fi dat nici un creȃemânt gurilor rele, căci multe auȃise la începutul căsătoriei, dar puține, fôrte puține fuseseră adevărate. Ș-apoi, soțul ei îi inspirase atăta in credere, că ênsăși mărturia ochilor ei nu ar fi convins-o indestul, când el s'ar fi abătut un singur moment dela datorile lui.

Decă-l întrebă unde se duce, când se va întôrce, in glasul ei nu eră nici temere, nici bănuélă: se interesă pentru el, nu pentru dânsa... Gelosia n'o mușcase încă de inimă.

Lipsa or prezența lui, se socotiă ca fôrte firești: cea dintău având de scop a indulc pe cea de-a doua.

Ducerea la tribunal in toate ȃilele, dela 11 până la 4; plecarea intr'un oraș séu altul, pentru doue séu trei ȃile, după cerința proceselor, erau lipsiri obiȃnuite, de care Elena nu se plângea nici odată. Decă regretă ceva, eră numai că soțul ei își alesese o meserie obositore; căci de multe ori sosiă prăpădit de sdruncina-



CASIMIR-PÉRIER.

rea... trenului, și îl sfătuiă chiar că, mulțumită venitului de treizeci de mii de lei, ce-i aducea zestrea, ar pute prea bine să se lase de dânsa.

Ambițiunea inse eră argumentul lui cel mai puternic: «Un bărbat care crede numai în zestrea nevestei, e un trântor!»

Pe acéstă sentință, ei țeseau uneori teorii întregi, care de care mai contradictorii și mai haslfi.

Câte-odată chiar, în încăpăținarea de a se convinge, alergau în camera unde eră biblioteca, luau autori, gesticulau, răsfoiau, dar nu găsiu nimic în acéstă privință.

După aprinderea unei asemenea discuții, după hohote de rîs din partea lui și o bizară consternație din partea ei, Filioleanu, ca conclusie a argumentării, înhăță la subțioră ghiosdanul cu dosarele și o plecă spre tribunal.

Elena îl petrecu până la ușă, îl amenință că nu se va da invinsă și apoi, întorcându-se în salonaș, se aședă la clavier, ale cărui clape nu le atinsese de multă vreme, căci, vall... măritișul e marele rival al acestui scump instrument din vremea fetei.

Cercă să cânte.

Memoria n'o mai ajută.

Deschise pe rând mai multe bucăți...

Degetele-i mergeau cu greutate. O umbră de jale trecu prin sufletul ei, odinióră plin de ideal, de poezie.

Și pe când, răpită de gânduri, cu degetele amorțite pe clape, se privi fără voie în luciul răsfrângător al clavierului de abanos, își vedu chipul ca într'o oglindă și tresări, înfiorată de un simțiment straniu, rece, neexplicabil... Eră urită... Da!... Nu se credușe nici odată frumoșă... Eră chiar sigură de contrariu... De ce inse tocmai atunci, din senin, fără nici un motiv, mintea ei se innegură, ca atinsă de un presimțiment nefast?

Un zîmbet instinctiv fulgeră pe buzele ei; fața i se lumină. Nul... Eră, în adevăr, urită! Dar avea, în chimb, ceva blând, dulce, seducător în surisul, în privirea ei...

Pe când reflectă astfel, un sgomot de afară o făcu să se ridice.

Pe scară se aușiau vociferări ce semăneau a cértă:

«Deschide!»

«Nu e acasă...»

«Ba estel»

«Ba nul...»

«Ba da!...»

Apoi un amestec de protestări și de sudueli, urmate de hodorogeli ce se apropiu pe scară în sus, până la ușa antreului.

Elena alergă la sonerie și apăsă butonul de mai multe ori.

Peste puțin, servitorea apărut în pragul ușei:

— Cuconiță, doi străini vor să între cu ori ce preț... intrăbă pe domnu; vor să vorbescă cu dumneata.

— Ei bine, lasă-i să între... Să vedem ce vor.

Servitorea se supuse.

\*\*\*

Colonelul Titu Prigoreanu nu se sculă nici odată înainte de ora unu după miezul zilei.

Acest obicei îl contractase din timpul când fusese prefect de poliție, — post pe care îl ocupase nu mai puțin de treisprezece zile, și când nopțile îi erau órte des turburate, fie de trebuințele serviciului, fie de

mănuirea foitelor, cu care încă se indeletniciă, mai vartos de când fusese nevoit să se retragă la pensie.

Abiă isprăvisse cu cănela ciocului și năclăirea mustăților cu pomadă unгурescă, când ușa odăii se dete de părete cu atâta furie, că onorabilul colonel în retragere scăpă oglinjióra ce ținea în mâni.

— Unchiule! strigă femeia care intră, îmbrăcată în disordine și infolită pe cap, până peste ochi, cu o dantelă spaniolă.

— Ce e, Eleno? De ce vii așa speriată? Ce s'a întâmplat?

— Unchiule! mai dișe ea și se lăsă zdrobită pe un scaun.

Apoi cu un ton adânc, aprópe dramatic, eșit din fundul peptului, adăgă:

— Sînt nenorocită!...

— Dar ce ai? Pentru Dumnezeu!...

Și colonelul se apropie de dânsa, ridicându-i dantela de pe ochi.

— Sînt disperată!...

— Pentru ce?...

— Batjocorită!...

— De cine?... Dar spune odată!...

— Scarlat me înșelă!...

Chipul bătrânului, un moment îngrijorat, se înșenina; apoi, cu ironia-i caracteristică:

— Hm! făcu el... Te înșelă!... La ce?... La concină?...

— Nul! me înșelă într'un mod nedemn... miserabil... are-o amantă.

— Numai una?... Hm! Eu aveam câte trei, patru...

— Așă e; dar dta n'ai fost nici odată înșurat.

— Și ce face cu asta?

— Face fórté mult... Dar în sfârșit... Al Miserabilul!... Sînt furióșă... Îmi vine să plâng! Scapă-me, unchiule!... Scapă-me!... Invetă-me ce să fac?

În acest timp, colonelul îi observă figura, ca și cum ar fi voit să citescă într'ênsa gravitatea impresiunii ce-i făcuse o asemenea descoperire. Apoi, luând-o de ambele mâni, o aședă lângă el pe canapea.

— Aide, nepoțică... fii cu minte... Nu te speria de atâta lucru... Eu dec' aș fi în locul lui Scarlat...

— Iar?...

— Me rog... Vream să spun că... dar, în fine... pehlivanul!... O să-l judec eu... lasă-l pe mâna mea! De aceea te-am crescut eu și ți-am păstrat zestrea?... Ca să te înșele el și... Lasă!... Lasă!... Tu ce diși că e de făcut?...

— Unchiule dragă... Dela mórtea mamei, dta mi-ai fost ca un părinte... În dta mi-e tótă speranța... Scapă-me, unchiule, căci îl iubesc și... nu voi să me despart de el.

— Bine, bine... Dar esplică-te mai lămurit... diși că are o amantă?

— Da.

— Cum ai aflat?

— Ađi diminetă a plecat la tribunal... Puțin dăpă aceea, au venit să-l caute doi din clienții lui; dar, ce clienți?... Dómnul... niște mitocani, dă-i cu lanțurile gróse la brău și cu degetele pline de inele. Unul din ei dór rînjiă pe sub mustată; celalalt, mai guraliv, pe când vorbiă, spionă cu ochii prin tóte părțile... Îmi adresă niște cuvinte par că aș fi fost o femeie suspectă.

(Va urmă.)

TH. M. STOENESCU.

## Junimeii române.

Junime dragă, mângăerea vie  
Și caldă care Dumnezeu ne-a dat,  
Ca 'n zile negre și de grea urgie  
S'avem tărie 'n suflet nencetat!

Cu ochii 'n lacrimi, beți de mulțumire,  
Privește némul ați la voi cu dor;  
Că 'n voi renaște stinsa-i fericire  
Și ochiu-i vede-un mândru viitor.

Un curs electric face-ne iar tare  
Și 'nsufletirea 'nalță capul drept;  
Bărbații 'n luptă simt incurajare,  
Bêtrânii mor cu liniște in pept.

Nu pierе némul, ori și cât ar perde,  
Nu se usucă frânt un vechiu copac:  
Din rădăcină crește și mai verde  
Și ramurile iar corónă-i fac...

E diori de duiă și cocoșii cântă,  
Junime dragă, tu te-ai deșteptat:

Sus fruntea dară, ora este sfântă  
Ș-a perde ori ce clipă e păcat!

Innalță stégul alb al invierii,  
Sub el adună moși, bărbați, nepoți;  
Devisa fie, vorbele durerii:  
«Toți pentru unul, unul pentru toți!»

Și dați nainte fără de pă sare,  
Momeli și vorbe nu seducă frați;  
Cu stégul vostru, 'n vifor cât de mare,  
Muriți mai bine, dar nu-l închinați!

Nu vi-s o iederă ce se 'ncovóie,  
Sunteți un cedru mândru din Liban:  
Se póte frânge, inse nu se 'ndóie...  
Ve trageți din trupina lui Traian.

Și ce bêtrânii, moșii, din morminte,  
Dorit-au vécuri însedar oftând:  
Acele visuri tainice și sfinte,  
Vedé-veți cum s'or impliní 'n curénd!

IOSIF VULCAN.

## Nervii Căpitanului.

Comedie in trei acte de E. Labiche și Ed. Martin.

## Persónele:

Horățiu Tic, căpitan de cavalerie.

Derigault.

Celestin Magistan.

Bernard, ordonantă.

Un invitat.

Baptist, serv al dnei Guy.

Dna de Guy-Robert.

Lucia, nepóta sa.

Scena se petrece la Paris in zilele noastre.

## ACTUL INTÉL.

Un salon la dna Guy-Robert; un camin, uși in fund și laterale, etc.

## Scena I.

Horățiu, Bernard, amândoi in costume de husari.

Horățiu (aranjând un servis de porțelan pe gue-  
ridon.) Nu s'a stricat nimica pe drum?

Bernard. Nimica, căpitane! totu-i in bună regulă.

Horățiu. Am avut un noroc neobicit! un ser-  
viciu de porțelan pe care-l scobălțăesc tocmai din  
Peking.

Bernard. Și pe niște drumuri mai anapoda decât  
chinejii.

Horățiu. Bernard!

Bernard. Căpitane?

Horățiu. Ce ideie-ți faci tu despre China?

Bernard. Eu unul cred... că-i o țără cam inde-  
părtată.

Horățiu. Și altă ideie nu-ți trece prin cap?

Bernard. Pe legea mea, nu!

Horățiu. Cu-atât mai bine. Guvernul nostru nici  
nu-ți va cere să-i spui ceva mai mult. (Privind pen-

dula.) Noue! Cred că mătușica are să se scóle in  
curénd.

Bernard. Și ce surprinsă are să fie, dneil

Horățiu. Și cât are să-i pară de bine! I-am scris  
eu nu de mult, că am de gând să-mi dau demisia și  
c'am să me re'torc in țără; dar nu credeam să putem  
sosii atât de curénd... Eri séra, când am ajuns aici,  
ea dormia...

Bernard. Și dta, căpitane, n'ai dat voe slugilor  
s'o trezescă.

Horățiu. Se 'nțelege plăcerea te ar fi simțit-o re-  
vedéndu-me, ar fi impededat-o de a mai include ochiul  
tótă nóptea! Și ea e atât de bună! atât de mângăitóre!  
o adevărată mamă pentru minel (Privind in giuru-i.)  
Ian spune-mi tu: mi se pare c'o să locuim fórté bine  
aici. Ce dci tu?

Bernard. (ședénd, in fața căpitanului pe unica ladă  
in care fuse porțelanul.) Eu, capitan?

Horățiu. La naiba! nu cumva tu-ți inchipuești c'ai  
să te despărțești de mine? nu cumva vrei să te ren-  
torci in sat la tine?

Bernard. Satul meu, familia mea... pentru mine,  
ești dta numai, căpitane.

Horățiu. Minunat! — Fii sigur că n'o să uit nici  
odată, Bernard, că am petrecut împreună vr'o de ce ani-  
șori, cât se póte de spulberați și indrăciți. — Și deca  
súnt astăzi aici, tare și in întregimea corpului meu, —  
pentru asta numai ție trebuie să-ți mulțămesc.

Bernard. Haidede!

Horățiu. Iți aduci aminte de acea minunată lovi-  
tură de sabie, ce-am primit-o la Montebello, in Italia?

Bernard. E! o sgărietură!

Horățiu. Da, o sgărietură, care merge din creșcet  
până 'n josul nasului. Al mi s'a părut un moment că  
mi se 'ncheiase tóte... zăceam la pământ... cu ochii  
indreptați spre cer... ca ori ce om onest ce-i gata să  
plece... când unul din bravii mei husari s'a aruncat  
in mijlocul vâlmășalei, m'a ridicat pe calul lui, și m'a

dus la ambulanță în mijlocul unei ploii furtunoase de cartușe. Tu erai acela, Bernard, tu...

*Bernard* (brusc.) Eu nu-mi aduc aminte nici de cum de asta...

*Horățiu.* În ziua aceea căpitanul Tic a ținut lui Bernard: «Bătrâne camarad, când doi oameni au vădit morțea de așa de aproape, ei nu trebuie să se mai despartă nici odată».

*Bernard.* Și ai avut bunătatea să me ții pe lângă dă pentru totdeauna.

*Horățiu.* Pentru viața întregă, — de ore-ce n'ai voit să primești a trăi din dobânda ce voiam să ț-o asigur la o bancă, — dobitoc ce ești! (*Horățiu se scôlă,* și Bernard se duce și pune lădița pe un scaun la drépta.) Dar acum, nu-i vorba de asta... iată-ne reintrați în civilie, restabiliți în cuibul familiei... înaintéază puțin la ordin.

*Bernard* (militărește.) De față, căpitanel!

*Horățiu.* Fii politicoș și vesel cu totă lumea, și caută a da respect bucătărițelor!

*Bernard.* Asta-i cam greu, căpitanel!

*Bernard.* Voi să țin, bucătăriței mătușii mele...

*Bernard.* Dar celorlalțe?

*Horățiu.* Celoralalte... le las pe conștiința ta.

*Bernard.* Înțeles, să trăiți! vom regularisi totul după placul dlui căpitan.

*Horățiu.* Apoi, precum trebuie să dăm lumii cea mai bună idee de buna purtare a armatei franceze... vei face bine să spui pretutindenea că tot ce înțelegi în calea ta e încântător! perfect! nu se pôte mai perfect!

*Bernard.* Înțeles!

*Horățiu.* Și în momentele pierdute... când te vei plictisi, și decă ț-a fi pe plac, dă o strînsóre de mână ómenilor casei... dar nu ești obligat numai decăt.

*Bernhard.* N'ai grige... las' pe mine!

*Dna de Guy* (în afară.) Robert! Robert! a sosit? e aici, țici?

*Horățiu.* Mătușica! (Lui Bernhard.) Șterge-o de-aici!... (Bernhard ese la drépta, luând lădița.)

(Va urmá.)

N. A. BOGDAN.

## C u g e ț ă r i.

Inima remâne incredetóre mai multă vreme ca spiritul.

\*

În ochii celor cari ne iubesc, sîntem fórte rar ridicoli séu vinovați.

\*

Copiii moștenesc numai câte-odată calitățile părinților, dar mai totdeauna defectele lor.

\*

Adevérurile omenești, ca și stelele, ne luminéază numai atăt ca să vedem drumurile cele bune.

\*

Nu spune unui prieten intim decăt aceea ce vrei ca să se știe de totă lumea.

\*

Reul pe care-l face omul e scris pe aramă; binele pe undele apei curgétóre.

\*

Cel care muncește ca să trăească, n'are nevoie de pat móle ca să dórmă.

## Nu-mi trebuie liniște.



Ce mult am dorit liniștea cea dulce,  
Ce mult o-am dorit!  
Să plec a mea frunte ușor — să se culce  
Pe-un sîn ce-am iubit.

Departa de-a lumii nebune plăceri  
În liniștea sfântă,  
Să uit de durerea vieții de eri,  
Ce și ați me 'nspăimântă.

Și ori cât am fugit de lume departe  
Și ori cât me feriam,  
De dulcea liniște eu nu avui parte  
Și nu pot să mai am...

Remăi dar liniște! remăi pe-alea locuri  
Ce ție-ți place...  
Îmi-trebuie o lume fără norocuri  
Și fără de pace;

Să se ridice primejdii în cale  
Căt munții,  
Sudóre de sânge să curgă ca-o vale  
Pe creșcetul frunții;

Să-mi uit de menirea ce omul o are  
Aici pe pământ —  
În luptă cu lumea cât e de mare  
Să me 'nmormént.

Vai! lumea acésta ne tot amăgește  
Și 'nșelá mereu;  
Nu-mi trebuie liniște, luptă poștește  
Sufletul meu.

V. B. MUNTENESCU.

## B a s m u l.

(Cetit de autorul în ședința dela 9/21 aprilie an. c. din sesiunea generală a Academiei Române.)

(Fine.)

### III. Deceurile.



Notiunea despre *basm* nu va fi completă, decă nu-i vom restituí un gen literar poporan, care-i aparține din tóte punctele de vedere.

Am vădit mai sus că fabula este un produs al *basmului*; nu inse un produs nemijlocit. D'a dreptul din *basmul* propriu țis, adecă din unul din cele douézeci și opt séu mai multe, prototipuri din clasificățiunea lui Hahn, fabula nu pôte să derive, căci *basmului* îi lipsește cu deseversire ori ce tendință, pe când fabula este totd'auna tendențioasă, totd'auna îndreptată a ajunge la un scop determinat, la așa numita «morale de la fable». Între *basmul* ordinar și între fabula ordinară trebuie să fie o specie intermediară, în care *basmul*, fără a-și perde caracterul seu, să aibă totuș o tendință, să țintéască la un țel, să fie un «conte à thèse». O asemenea specie esistă și chiar e fórte răspândită, de și folkloriștii nu i-au găsit încă un termen propriu, numind-o d'ocamdată «le pourquoi», «das Warum», «the why», ceea ce românește nu se pôte esprime decăt prin: de ceul.

Deceul este un *basm* menit a da soluțiunea unei probleme. Prin forma sa interogativă el se apropie de ghicitoare; prin fond inse, prin mijlocele pe cari le intrebuintează, prin elementul cel supranatural, deceul face de deplin partea din *basm*. Un deceu, fie cât de scurt, nu se va confundă nici odată cu ghicitorile; pe când, din contră, un deceu ceva mai lung are până ntr'atâta aspectul unui *basm*, încât colectorii îl publică fără nici o sfelă între *basmele* propriu dișe; și nici n'au unde aiurea să-i afle locul in intréga sistemă a literaturii poporane. Așá *basmul* publicat de Ispirescu (Legende p. 205—210) sub titlul: «Nu-mai cu vitele se scóte sárăcia din casă», nu este decât un lung deceu: de ce vênătorii sânt sáraci, iar ciobanii bogati? Și mai interesant e deceul: de ce ómenii mor? pe care tot Ispirescu (ed. 1872 pag. 102—105) l'a publicat ca *basm* sub titlul «Glasul morții». Câte un deceu inrudit ne intimpină mai-mai in tóte limbile. Reinhold Köhler (Archivio per le tradizioni, I, 71) alăturase patru versiuni din țerile cele mai diferite: una sveđiană, una austriacă, una bascică și una slavică: «perchè gli uomini non sanno piú quando devono morire?». In asemenea casuri nimic nu impededă pe popor de a acătă la cele doue capete ale deceului formula inițială și pe cea finală, ba încă de a găsi undeva loc și pentru vre-o formulă medială; și atunci ce deosebire mai există óre între *basm* și între deceu, afară numai de caracterul cel tendencios al acestui din urmă?

Câte-odată doue séu mai multe deceuri sânt cimentate intr'o singură bucată, intocmai după cum unori un singur *basm* se cimenteză din doue séu mai multe. Iată, de exemplu, un *basm* moldovenesc despre Maica-Domnului (Șečetórea, 1892 p. 177—179):

«A fost odată un om mare, cu toporul mare, și s'a dus in pădurea mare, ca să facă lemn mare, și l'a scos in câmpul mare, ș-a făcut biserică mare, cu noue

uși, cu noue altare, cu ferestrele spre sfântul sóre. In altarul cel mare ședea Sânta-Maria-Mare; in altarul cel mic ședea Sânta-Maria-Mică, in altarul de mǎrgăritar ședea Maica Domnului de cetiá și slugiá. Cătă in cărți, cătă in tóte părțile, ca să védă pe fiu-seu, pe Dăune-deu. Pe fiu-seu Ddeu nu l'a védut, ci a védut pe Ion, pe Sânt-Ion, nănașul lui Ddeu. Decât loc l'a védut, inainte i-a eșit cu pěr galben până 'n pământ, nǎframi inainte i-a intins, calea i-a cuprins:

— Hein Ióne, Stj Ióne! n'ai védut, n'a, intêlnit pe fiul meu? pe fiul teu, pe Ddeu

— De védut nu l'am védut, de patimă am audit, că il chinuiră cǎnii pǎgani de jidani spurcați nebotezați; corónă de spini pe cap pus-i-au, cu brău de ciulini incinsu-l'au, in sus svêrlitu-l'au, trei rǎni făcutu-i-au, trei pahare de sânge cursu-i-au, cǎnii pǎgânii de mare bucurie bētu-l'au; cât bētu, bētu, cât mai mult irosit.

«Maica Domnului când a audit, a șciut un munte mare ascuțit, ca o simcea de cuțit și s'a dus acolo ca să-și puie inima să-și facă sémă singură; când a ajuns acolo, s'a topit ca cêra muntele și s'a sleit ca aurul»

A șciut un bulă; tǎu mare fără fund când a ajuns a fost prund, a fost remas numai o lécă de bǎlțiță, din care a eșit o broscuță.

— Of maică! ce te vǎicǎrești, ce te tǎnguesci așá tare?

— Cum nu m'oi vǎicǎrá și cum nu m'oi tǎnguí după fiul meu, după Ddeu?

— Maică! nu bǎgá séma, nu te vǎicǎrá așá tare, că ș

eu am avut 12 pușori, ș-a venit o rótă forforótă și i-a cǎlcat pe toți odată, și numai unul a scǎpat, care a fost mai mititel, și de drag ce mi-a fost, i-am pus numele Busuioc.

— Ia să-l véd și eu, broscuță.

— Busuioc, vin la mama 'ncóce!

«Tare erá supêrată Maica Domnului, dar când l'a védut



SECRETUL LOR.

cu niște picioré băscărețele,  
cu niște mâni lăboșele,  
cu niște ochi boldiței,

a zîmbit a rîde, și a luat Maica-Domnului pe bróscă, și-a asvêrlit-o cu piciorul și-a đis: «bróscă unde n'a fi, apa să nu fie bună de bêut».

«Și s'a luat Maica-Domnului și s'a dus înainte; s'a întêlnit pe drum cu meșterul de lemn și l'a întrebat Maica-Domnului:

— De unde vii, meștere de lemn?

— Da vin că m'o chemat jidanii să le fac o cruce de răstignit; ei au đis s'o fac ușóră ca s'o putem purtá, dar eu am făcut-o mare, că este lemn destul.

Maica-Domnului l'a blástemat așa:

să lucrî cu anu  
și să capeți banu.

Și a pornit tot înainte Maica-Domnului și s'a întêlnit cu un țigan; țiganul de departe a đis:

— Bună calea, maică!

— De unde vii, meștere de fer?

— Da vin că m'o pus jidanii să fac piróne; mi-o dat fier puțintel și încă am mai furat din el, ca să nu fie pirónele gróse ca să-l dóră de tot pe fiu-teu.

— Să dai odată cu ciocanu  
și să capeți banu.

Și s'a dus tot înainte Maica-Domnului, și-a ajuns la jidani unde s'a chinuit Domnul Hristos, și-a intrat în casă la jidani. Jidanii tocmai atunci se puneau la mész. Atunci au strigat jidovii:

— Ce cauți? pe fiu-teu, pe Ddeu? El este al șaptelea pärete; cât sânge i-am bêut, cât i-am irosit, atunci va inviá el de unde este dela al 7-lea pärete, când va cântá cocoșul ista că-i fiert, și-a bate din aripi și-a cântá; și când a mișcă păstrábul ista că este fiert, și-a eșí din blid afará.» Atunci ei uitându-se la Maica-Domnului, cocoșul a inviat și a eșit din blid afará și a cântat, și păstrábul iarăș a eșit din blid afará și a inviat; ei uitându-se în blid, păstrábul a dat din códă și i-a stropit; și cocoșul a bătut din aripi ca să cânte și iar i-a stropit pe obraz, și de atunci pestriți au ramas și ei pe obraz. Domnul Sfânt a eșit de unde a fost, și s'au luat pe drum Jidanii după Maica-Domnului de dau cu fuga și svêrliau cu bolovani. Maica-Domnului luá bolohanii și-i svêrlia inapoi, și din bolohani se făceau ouă roșii. Și au întrebat jidanii ce sînt acelea? Maica-Domnului a đis că: sînt ouă roșii, căci astáđi este điuva de Paști și va fi cât va fi lumea».

Acest *basm* se alcătuește din începutul unui descântec, urmat de cinci deceuri deosebite, și anume:

de ce apa fără bróșce nu e bună?

de ce lemnarii câștigá banii cu anevoe?

de ce ferării câștigá banii ușor?

de ce Evreii au pistrui pe obraz?

de ce la Paști se mămâncă oue roșii?

Elementul cel tendențios al deceului resultă din amestecul celor doué realități: realitatea stării celei neconșiente din somn, de unde isvorește *basmul* propriu đis, și realitatea stării celei conșiente de veghiare, care impune minții omenești la tot pasul tendința de a rezolvá probleme. Deceul este fiu al ambelor acestor realități, aparținend pe jumătate visului și pe jumătate aievei. El se naște din insoțirea în părți egale a visului cu aievea. Când *basmul* propriu đis și copilul seu de-

ceul ajung de o potrivă la un insemnat grad de dezvoltare într'o societate deja relativ destul de înaintată, elementele lor se fusionéză, sistematisându-se într'un complex numit mitologiá, în care sînt doué pătrimi neconșiente provenite direct séu indirect din *basmul* propriu đis, o pătrime conșientă datorită caracterului celui tendențios al deceului, și o altă pătrime conșientă resultată din opera ulterioară de sistematisare. Prin jumetatea cea neconșientă, sustrasă liberului arbitriu, tóte mitologiile se asemênă una cu alta, și ele nu se deosebesc decât prin jumetatea cea conșientă, care le apropie de natura literaturii celei culte.

Deceurile în genere, fie românești, fie străine, sînt de o varietate extremă și de o extremă ingeniositate. Ele dau o soluțiune poporană neașteptată problemelor celor mai mari ca și problemelor celor mai mici, și poporul are o deplină credință în deceu, ca și 'n *basm*, ca și 'n vis, măcar că nu crede în fabulă, acest produs deja prea depártat al *basmului*.

De ce sînt pete în lună?

v. *Avel*.

De ce luna și sórele se întunecá?

v. *Vércolac*.

De ce sasul n'are sfînti, ci numai pe Ddeu?

v. *Cárnat*.—*Sas*.

De ce páianjenul e blástemat?

v. *Páivnjen*.

De ce câinii și pisicele nu se 'mpacá?

v. *Câne*.

De ce suflá vèntul?

v. *Vènt*.

De ce capra ține códa în sus?

v. *Capră*.

De ce iepurele are buza crêpată?

v. *Iepure*.

De ce bradul are o cruce în vèrf?

v. *Brad*.

De ce ursul n'are códă? . . .

Iată un deceu, asupra căruia ne vom oprí pentru a arátá, în ce chip o problemă analógă capetá pe calea curat antropologică câte-o analógă soluțiune la popóre diferite.

La Români ursul n'are códă, fiind că l'a înșelat vulpea făcendu-l să și-o bage din lăcomie într'un riu ca să se prindă pești de códă, și apa înghețând de ger, ursul abia a putut să scape berc. De aci, când o pate cineva din lăcomie vre-o pacoste, se đice proverbial: de aia n'are ursul códă.

În Franța ursul este o raritate, dar sînt fôrte poporali iepurii. Iepurele n'are nici el códă. De ce? Când arca lui Noe plutiá pe apă, dracul o tot găuriá mereu, ca dóră-dóră să se 'nece, Noe tot astupá găurele cu piróne. Isprávind pirónele și vedënd că dracul a mai făcut o gaură, Noe s'a repeđit de a tăiat códa iepurelui, bágând-o în acea crêpătură. Fața cu un piron cum s'a mai vedüt, dracul a fugit, iar iepurele a ramas fără códă (Revue d. trad. pop. V. 244).

Din Franța să sárim tocmai la Zulușii din sudul Africii. Accolo nu sînt nici urși, nici iepuri, dar este un fel de bursuc fără códă. De ce? Fiind că la zidirea lumii, atunci când tóte dobitocele merserá la Dumnezeu ca să-și cêrá fiecare câte o códă, numai bursucul din lene nu s'a ous singur, ci a trimis în locu-i pe altul ca să i-o aducá, și acela nu i-a adus-o. De aci în Africa sudicá proverbul despre ómeni lenesi: «de aia n'are bursucul códă» (Revue d. trad. IV, 110).

Din deceul românesc, proverbul: «de aia n'are

ursul coddă» despre cei lacomi; din deuceul Zulușilor, proverbul: «de aia n'are bursucul coddă» despre cei leneși; este invederat că românii nu s'au înțeles cu Zulușii; dar natura cea antropologică a deuceului este astfel, încât chiar la capetele opuse ale lumii el poate să dea o soluțiune asemănată unei probleme inrudite, iar acea soluțiune să devină apoi un proverb aproape identic.

Proverbul, care nu este în principiu decât concluziunea unei povestiri, persistând chiar atunci când însăși povestirea s'a uitat de demult, își are originea de înteu în deuceu, și apoi în fabulă ca produs direct al deuceului.

B. P. HAȘDEU.

## De câte ori trebuie să mănânce omul pe Ți?

Grecii aveau trei mese pe Ți: dejunul, prânzul și cina: prânzul îl aveau la mijlocul Țilei, la amieză, și era cu mult mai substanțial decât dejunul și cina.

Strămoșii noștri, romanii, la început aveau două mese, nepoții lor trei, apoi mai târziu, în epoca de lucș și corupțiune ajunseseră să mănânce fără întrerupere.

Precum nu este bine să mănânce omul numai odată pe Ți, tot așa nu e bine să mănânce de 5 ori, după cum fac englezii de astăzi. Regula este ca să lăram delă o mesă până la alta destul timp, pentru ca digestiunea unei mănări să fie îndeplinită când ne punem din nou la mesă; acest timp iarăș nu trebuie să fie prea lung pentru ca stomacul să simțā fōmea, ceea ce ar da naștere la dureri. De aceea este bine să imităm în această privință pe greci, mănând de 3 ori pe Ți: dimineța (pentru cei cari se scōlā pe la 6—7 ore), la amieză și sēra.

Igiena recomandă ca dimineța între orele 7 și 8 să luăm o cafea cu lapte, un ceai ușor, o ciocolată cu apă sēu cu lapte, sēu un bulion. Este fōrte reu a luā numai o cafea nēgrā, care ajungēnd în stomacul gol îl irită.

Între orele 11—12 vom luā prânzul, care trebuie să fie substanțial mai ales că el este mēsa principală din timpul Țilei și fiind că stomacul este gata a-l primi cu deosebită mulțumire fiind aproape gol.

Între ciasurile 6 și 7 sēra vom luā cina, care nu trebuie să fie așa de substanțială ca prânzul, dar destul de abundant ca să permită apetitului să remāe liniștit până în dimineța Țilei următoare. Māncarea de sērā e cam greu de mistuit, din pricinā că după mesā cei mai mulți nu fac nici un fel de esercițiu. Delă māncarea de sēra și până dimineța trebuie să trecā cel puțin trei ciasuri.

La mesā să bem numai atât cât ne trebuie pentru a mistui, 2 până la 3 pahare mari de lichid, iar copșii unul până la unu și jumătate.

În timpul mesei apă să fie prospētā.

Cea mai simplă și mai bună bēturā este apă. Laptele este indispensabil pentru copșii.

După aceste vin bēturile acidulate, limonatele și apele minerale; apoi bēturile alcoolice: vinul, berea, rachiul, romul, etc. Tōte aceste trebuiesc bēute cu cumpētare.

A. S.

## Poesii populare.

— Culese din comuna Maidan. —

*Humor și satiră.*

Māndruț cu flori în cap,  
Și la pōle cu prolab,  
Ia lapēdā-Ți florile  
Și-Ți cārpeșce pōlele,  
Tu ai māndrā pōle ciurate,  
Dar nu-s de tine lucrate,  
Numa-s din tērg cumpērate,  
Cu sfantici  
Dela voinici,  
Cu crițari  
Dela ștregari.

Tae maică tăceței,  
Că vin pețitorii mei,  
Chiamă-i măicuță în casā  
Și-i aședā după mesā,  
Și le dā lor de māncare,  
Dōr me peți ōrecare,  
Și le dā de bēturā,  
Sā nu me caute în gurā,  
Că n'am dinți nici n'am māsele,  
Amar de Țilele mele,  
Māritā-m'aș māritā,  
Mālai nu șci frāmēntā,  
Pe lopatā nu-l șciu pune,  
Pōte l'oi legā c'o fune,  
În cuptor nu-l șciu băgā,  
Dar cu juni me șciu țucā.

Frunđā latā de cornutā,  
Sāracă vreme trecutā,  
Că trāiam și nu munciam,  
Grijā multā nu aveam,  
Dar de când me insurai,  
În mari grijā me băgai,  
Scārnāv lucru și urit,  
Căci copșii m'or umplut,  
Unul Țice ca să-i dau,  
Altul iarā dām să bēu,  
Unul bine nu adōrme,  
Altul strigā «mor de fōme»,  
Unul Țice tatā-s gol,  
Mi-i rușine să me scol.  
Când i vēd pe toți la vatrā,  
Înima 'n mine-i secată,  
În casā iar n'am plăcere,  
Că n'am frumōsā muere,  
Strîng în braț' o mogāngiatā,  
Și sārut un sloi de ghiață,  
Fire-ai lume cum voeșci,  
Că mie nu-mi trebuieșci,  
Sā te vēd lume arđēnd,  
N'aș mai cure să te stîng,  
Numa-ș cure să te-aprind,  
De trei părți cu lemne verđi,  
Și de una cu uscate,  
C'ai fost lume fār dreptate.

LIUBA-ĪANA.



## Resplată.

Inaltă, spătósă, cu o față de un cot, cu ochii holbați, gura mare, nasul borhinos, ciupită de vărsat, n'avea frumos decât zîmbetul, un zîmbet dureros, blând, cersător de milă, — zîmbet de ființă oropsită de fire și de sôrtă.

Eră măritată cu un bețiv, care o bătea regulat de câte ori venia acasă. Dela el n'avea nici un ajutor in casă; munciă din greu, biéta femee, ca să-și crească cei trei copii — doi băeți și o fetiță, — cari nu-i erau o mângăere, ci un chin amaric.

Când tatăl se apucă s'o bată, săriau și băeții in ajutorul lui, și, ridënd, o ghiontiă care din cotro, dând intr'ênsa cât puteau mai tare. Tatăl nu rîdea, eră furios; da fără de nici o milă, o apucă de cåde și-o târniă până ce remânea cu përul in mână, séu îi sfășiă obrazul, séu o loviă cu vre-un băț. Ea, măcar că eră mult mai voinică decât bărbatu-seu, nici odată nu se apëră; căută să scape, să se incuie in vre-o odaie, și adesea, fiind că fetița speriată de tãrbăcëlă plângea, pe mamă n'o răbdă inima și eșiă s'o impace.

Fata eră micuță. Maică-sa o alăptase și copila se alipise de dênса. Acum mama nu mai putea fără ea... ea n'o bătea, n'o smulgea; numai ea îi sărută obrazul pocit și-i intindea brațele zîmbind.

Și par că eră un făcut! Nimeni nu putea s'o vedă, fără să-i caute gâlcévă. Avea o față care stêrniă ciuda, te strîngea de gât, te întărită, cu alte cuvinte. De multe ori, audia când trecea pe uliță:

— De unde a mai eșit și ciuma asta?

Și măcar cu o petricică, decă nu cu mai mult, o blagosloviă din urmă.

Cu vecinele nu trăiă bine, nu dór că le făcuse vre-un reu, dar n'aveau ochi s'o vedă, așa din senin.

Noroc că ea nu făcea vorbă lungă cu nimeni; tăcea și inghițiă intr'ênsa, și lucru ciudat, nu slăbi de fel; dimpotrivă. Avea un glas gros și fornăit, cu te speiriă când incepea să vorbescă, și de multe ori i se dicea:

— Ptiul ucigă-te tóca, fioros glas mai ail!

Și nu făcuse reu nimênui. Avea o inimă milósă, cum n'avea nimeni pentru dênса; nici odată n'a ocărit și n'a blăstemat pe nimeni, n'a bërfit pe nimeni de nimica.

Și se întrebă adesea, ce făcuse, ce greșise, ale cui pécate le ispășește de-i așa de nenorocită? Și plângea, jăliă intr'ênsa; — lacrimi n'avea.

Dar rar mai avea timp să se gândescă și să se tânguescă de sôrtă ei. Dela o vreme ajunsese să credă că așa i-i dat ei să fie, și primiă bătăi, injurături, ocări, fără de nici o improtivire și nici o revoltă, cu ochii mari, liniștiți, ochi de bou injugat la chinuri.

Dar mai mult decât toți, băeții îi măncau sufletul.

Desculți, cu pantalonii sdrențăroși, suflecați; cu o cămașă négră, cu mánicile desbárnate din umër, tótă ziua steteau pe uliță, țipând, injurând, hărătînd pe trecători, stêrnind câinii, spărgënd gemurile vecinilor... Și tóte ocările, blestemele nu le primiau ei; maică-săi i se îndreptau.

— Arđ-o focu de șpanchie, că nu-ș mai strînge plodurile pe-acasă!

Ea n'avea parte să le dică ceva, să-i mai astim-

pere, că ei îi apucau înainte, îi săriau in cap, in spate, séu când o vedeau hotărîtă să se apere și să-i ploscă-escă, o huiduiău de departe, tot sărind intr'un picior și făcëndu-i in ciudă.

N'avea ce să le facă, și nu le făcea nimic. Tótă ziua munciă pentru ei. Le cosea, le spělă rufele, le făcea măncare. Măcar că bărbatu-seu nu-i aducea un gologan, dar ia să fi venit acasă și să nu fi găsit măncare, că atăta îi trebuia! Și numai din biéta grădiniță de lângă casă și din ouele celor câteva găini ce mai scotea ceva parale. La ei rar se punea mésa ca să stea cu toții să mănance. Care cum venia, își luă dărăpul de pâne, și se punea la óla cu măncare până ce se sătură; ei nici odată nu-i lăsă. Cine se mai gândia la dênса?

Câte-odată puneau mésa in regulă; până să impărtescă ea, ceialalți, măncau tot; apoi tãbărau pe farfuria ei: tatăl incepea, băeții îl urmau, se băteau dela măncare ei; copiii imbucau repede și neavënd timp să inghiță, țineau bucățile in gură, cărăbănind mereu. Când se goliă farfuria, tatăl se infuria, se uită la băeți, cari își țineau cu pumnii făcile pline; atunci le da câte un pumn după cefă, de le săriă măncare de in gură.

Apoi se intorcea și cătră nevêstă-sa:

— Decă și tu, par că ești mórta! lași să-ți ia copiii de dinaintel!

Nu dicea nimic. Nu-i părea reu pentru măncare.

— Par că mult îi trebuia ei s'o ducă de ađi pe mâni! și cum nu da o bólă in ea, cum n'o trăsniă, cum nu cădea din picioré... N': de piétră să fi fost și tot s'ar fi sdrobit.

Drept vorbind, n'ar fi vrut să móră.

Avea și ea pentru cine să trăsescă. Fetița cui ar fi lăsat-o? Cine ar fi avut grija de dênса? Fetița când o privia, par că i se lăsă o pace in suflet: îi venia zîmbet pe buze, și lacrimi in ochi.

Și cum o ingrigia, și cum o gătia, ca pe un idoll! Ii cosea rochițe, îi prindea përul cu feoncure, îi injghebă pālărióre și capișóne, din te-miri-cel dar așa de drăguțel și o prindeau așa de binel! Că mititica se nimerise mai frumusică.

Atăta mângăere avea și ea. Se grăbiă, ziua, să isprăvescă tréba mai repede, ca să-i remăe timp să-și ție fetița in brațe, s'o desmerde și să-i facă jucării.

\*\*\*

Se făcuse măricică acum, umblă pe afară, se jucă in nisip, nu mai stetea tótă ziua lângă maică-sa.

De multe ori, când vrea s'o ia maică-sa in brațe, se sbătea, nu vrea, țipă s'o lase să se jóce afară. Asta o cam mahnă pe maică-sa, dar fiind că vrea dênса și-i plăcea mai mult așa, o lăsă in pace.

Cu băeții n'o lăsă de fel, măcar că fata ținea să se ducă cu dênсii. Dar nu voiă să le ia apucăturile lor, și mai mult se temea să nu remăe singură, să nu cadă, și să se lovescă.

Intr'o di băeții apucară fuga pe pórtă. Fetița, cu pasul ei măruntel, alergă după dênсii. Mama ese in prag, cercând s'o oprescă.

— Vino incóce draga mamei, vin fuguța la mămița...

Fata se oprí, se întórse spre mă-sa, lungl fața, beleoți ochii, își umflă nările, cu degetele cele mici dela amëndoue mánile se apucă de colțurile gurei intinđind-o până la urechi, și cu glasul maică-sa, gros și fornăit, incepù s'o strimbe:

— Vin drăguță la mămița... Drac impelițat, nal

ION STEJĂREL.



## Ilustrațiunile din nr. acesta.

*Casimir-Périer*, noul președinte al republicii franceze, al cărui portret îl publicăm în fruntea foii noastre, este astăzi una din persoanele care mai mult atrag atențiunea lumii întregi.

Problema ce are să îndeplinescă, lupta în contra anarhiștilor, este din cele mai grele. Cine știe decât va izbuti și care va fi sfârșitul. Tot ce șcim este, că densusul e cunoscut ca un bărbat plin de energie. Iată și motivul pentru care a fost ales în scaunul vacant prezidențial.

Biografia lui s'a publicat în nr. 26 al foii noastre. Aici n'o mai repetăm.

**Secretul lor.** Este ceva mai gingaș și mai dragă-  
laș decât tănuirea îngrijată a unui sentiment de amor al fetelor tinere? Nu-l spun nimenuia, dar prietinel totuși îl ghicesc. Ilustrațiunea a doua, făcută după dessemnul lui A. Weinert, reprezintă un astfel de moment în care una spune celeialalte, că-i știe secretul. Ceea suride, iar asta e serioasă și are aerul d'a negă totul. Degiaba. În clipa viitoare ea va descoperi totul, căci este atât de dulce a-ți comunica fericirea și altuia.

## LITERATURĂ ȘI ARTE.

**Știri literare și artistice.** *Sclăvia Peșului*, noua scriere de Carmen Sylva, a apărut la Paris în traducere franceză. — *Di Gr. N. Lazu* a tipărit la Iași «O mie de traduceri libere și imitațiuni de poezii antice și moderne din orient și occident». — *Ateneul Român* din București se mărește cu o aripă nouă, care va fi gata la sfârșitul lui august; aice se va aședă colecțiunea de tablouri din palatul universității. — *Di Anton Borneanu*, inginer, a publicat la București un manual portativ intitulat «Resumat asupra arhitecturii și construcțiunii practice». — *Di dr. George Mangiurea* a scos la lumină în București: «Curabilitatea și tratamentul tuberculozei pulmonare». — *Dna Elena Voronca*, cunscuta noastră colaborătoare din Bucovina, a adunat poeziile sale și le va publica într'un volum. — *Di Const. Chiru*, a cărui lucrare a fost premiată de Academia Română, în sesiunea din urmă, a fost decorat cu medalia Bene-Merenti cl. I, pentru lucrările sale științifice.

**Poesia pădurilor.** Așă s'ar puté numi o novelă apărută la București sub titlul «Moș Kivu» de Gil. Autorul descrie în ea suvenirile copilăriei sale în parcul dela Balotești, unde moș Kivu, un pădurar bătrân, îi vorbise cu atâta dragoste de arbori. Fiecare din aceștia avea numele seu. Doi goruni gemeni erau Romeo și Iulia; aici se află Alfred de Musset și Heine; altul se numia Impăratul, pe care un vifor l'a doborât. Pădurarul povestește că «impăratul» a murit de dragoste, căci copacii simt ca ómenii, au bucurie și intristăciune, trăesc, iubesc și mor ca și noi; «impăratul» a murit de dragoste pentru o floriciță; toți copacii sânt îndrăgostiți, care de o priveghietóre, de o sulfină. Într'o di, bătrânul «Impărat» erá ca și nebun; se sbuciumá, crácile se incovoiau, frunțele șușuiau, ca cum ar fi fost furtună mare, și incolo liniște, cerul erá senin, toți copacii moțaiu sub arșița sórelui de primăveră, numai «Impăratul» erá întăritat. Peste trei diile pădurarul a descoperit jos la tulpina bătrânului gorun, pe sub frunțele uscate și printré mușchiul încă umed de zăpadă, un mănunchiu de viorele pitulite sub uscături. Și «Impăratul» bătrân

și nemintos uitase pe credincioasa lui iederă și se îndrăgostise de niște viorele. Cu ce grijă le păzia, și se 'nduioșia inima de atâta iubire. Când arșița sórelui erá prea tare, numai ce își întindea peste ele ramurile de jos și le făcea umbrar cu crácile stufoșe; decât viniá o plóie tare de rápia pământul și bieteles floriceles se infricosau, le acoperia cu desisul frunzelor și când trecea furtuna și resaria iar sfântul sóre, atunci scuturá inctinel picăturile rămase pe frunțe, ca să le recorească; și nóptea, când rađeles lunei se furisau printre frunze, vërful lui se legána a lene și șisuia un cântec lin și duios, cu care adormia fragedeles floriceles. Dar și temetór erá moșnegul, ca un turc bătrân; când vedea câte un fluturaș alb ca zăpada, cu firiceles negre pe aripeles brumării și cu mustetile țanțose ca de voinic, apoi se intristá lucrú mare și ar fi fost bucuroș să i se rupá chiar o cracă din trupul lui, numai să sdrobescá pe biéta gongá. Véra «Impăratul» erá verde și stufoș ca nici odatá; dar tómnă grădinarul scoțend florile spre a le aședá în florarie, scóse și mánunchiul de vioreles dela tulpina bătrânului copac. Acésta a fost osánda lui de mórte; nu trecú multá vreme și ghinda incepú a cadé una câte una; pe urmă incetul cu incetul frundeles îngalbenirá și cadurá tóte; chiar cógia lui scortósá incepú a se crepá și șiroie de lacrimi mohoríte curgeau de-a lungul trunchiului. Nu sosise încă luna lui brumar și el erá uscat, despoiat de verdea lui podóbá, pe când tótá pădurea erá încă verde și nici chiar fagii cei friguroși nu intraserá în ierná. În primăvera viitoare, nu mai dete nici un mugur din el. Îi inghietase máduva în vine și uscat a remas de atunci bătrânul pădurii. De giaba spun unii, că grădinarul i-ar fi vătémá rădēcínile cu tîrnă-copol și că d'acea s'ar fi uscat. Nu șciu ce spun. Moș Kivu știe ce știe și nimeni nu-i va scóte din cap că «Impăratul Pădurii» n'a murit de dorul unor floriceles.

**O nouă piesă pentru popor.** A apărut de sub tipar la Oradea-mare, în editura foii noastre, piesa «Șărácie Lucie» comedie populară cu cantece, din viața poporului român bănătan din părțile Oraviței, de Iosif Vulcan; jucatá întéiu la Arad, a doua di de Rusalii, sub conducerea invetătorului Nicolae Stefu și anunțată pentru a doua óră la Oravița pe 1 august, sub conducerea invetătorului George Jian. Prețul unui esemplar, trimis francat, 25 cr.

**Istoria dlui Xenopol franțuzeșce.** Di A. D. Xenopol, membru al Academiei Române și profesor la universitatea din Iași, a publicat și în limba franceză lucrarea sa «Istoria Românilor». În franțuzeșce dsa ș-a resumat cele șese volume ale originalului în 3 volume. Ministrul de culte al României, spre a da un ajutor acestei întreprinderi, a cumpărat esemplare în preț de 3000 lei.

**O însemnatá descoperire istorică.** Di A. D. Xenopol, profesor la universitatea din Iași, a descoperit în arhivele consulatului rusesc din Iași «primul proiect de constituții din țerile române». Este acel făcut de boierii cei mici din Moldova în 1832 pe timpul lui Ioan Sandu Sturza, proiect primit de Domn și care urmă să fie trimis spre aprobare la Constantinopol. În contra acestui proiect se îndreptau protestările boierilor celor mari refugiați în Bucovina în frunte cu Mihai Sturdza, viitorul Domn al Moldovei. Protestul contra acestui proiect a fost publicat de di Dimitrie Sturdza în vol. IV al suplimentului I al documentelor relative la istoria Românilor. Actul inse în contra căruia erá îndreptat acel protest, adecá proiectul de reformá al organizării țerii, remasese până acum necunoscut.

**Etnografia Bucovinei.** In lucrarea «Austro-Ungaria in scris și icône», care se publică in limba germană și maghiară, înteu sub auspiciile arhiducelui Rudolf, iar acuma sub a principesei Stefania, urmând descrierea Bucovinei, colaboratorii acestei părți s'au intrunit dilele trecute in Cernăuți. Dintre români au fost rugați a colabora profesorul D. Onciul pentru istoria Bucovinei, profesorul universitar Isidor Onciul pentru istoria fondului religios, academicienii I. Sbiera și S. Fl. Marian pentru etnografia și literatura populară. Dl I. Sbiera mai e rugat a scrie și despre literatura română din Bucovina.

**Carte pentru militari.** Sub titlul «Scrisorile lui Achille către «Revista Armatei», a apărut de curând la București încă un frumos volum in ediție de lucu, care conține o serie de noue scrisori adresate de către pseudonimul «Achille» către diarul «Revista Armatei». Aceste scrisori tratăză diferite chestiuni militare, discutându-le cu competență și măestrie. Interesul subiectelor tratate, studiul lor minuțios, modul cu totul sistematic de a vedé lucrurile, precum și eleganța stilului cu care sânt scrise, fac din acest volum o operă indispensabilă tuturor acelor cari se ocupă de progresul armatei române. Este depusă la tôte librăriile din București pe prețul de trei lei esemplarul.

## TEATRU și MUSICĂ

**Știri teatrale și musicale.** Teatrul Național din București va fi reconstruit in luna lui octombree; astfel stagiunea societății dramatice nu se va puté deschide mai curând de 1/13 novembre. — *La Seliște lângă Sibiu* cvartetul abiturienților dela gimnasiul român gr. or. din Brașov a dat un concert duminică la 10/22 iulie. — *Sărăcie Lucie*, noua comedie populară de Iosif Vulcan, se va jucă și la Blaș, la tómnă. — *Dl Mărculescu și dna Langeais*, dela Teatrul Național din București, dau cu o trupă reprezentații la băile Slănic.

**Teatrul Național din București.** Ocupându-se «Timpul» de Teatrul Național, scrie că ar fi timpul ca guvernul să se gândescă și la o reformă a aceluia teatru, căci sacrificiile ce se fac și care sânt destul de însemnate, in proporțiune cu mijlócele bugetare ale țerii, nu trebuie făcute zadarnic. Teatrul Național trebuie să-și indeplinescă opera de cultură la care este chemat și fără de care n'are rațiune de a fi ca instituțiune. Dar cum să se facă această reformă? Noi, fără a voi să dăm svat bărbaților competenți din București, sântem de părerea, că trebuie să se ștergă sistemul de societari; artiștii să aibă tóți plată ficsă și pensiune pentru bētrănețe și in cas de neputință d'a mai jucă.

**Concert și teatru in Oravița.** Corul vocal ort. român din Oravița-română va arangia la ruga de St. Ilie (1 august n.) o serată teatrală-musicală, sub conducerea dirigintei seu dl George Jian, in grădina otelului «Coróna Ungariei.» Programul. I. Concertul. 1, «Psalm 51», cor micst de Musicescu. 2, «Mórtea lui Mihai», legendă de Bolintineanu, musica de Vidu cu soli (Mihai: dl G. Pipelca) 3, «Potpourri rom.», executat de dnii: G. Jian (violină), A. Perian (flaută), N. Radulescu (violon-cello) și E. Muntean (fortepian.) 4, Subt o culme» de V. Vasilescu, solo de bas, cântată de dl universitar C. Dure. 5, «Hora popilor» cor micst de Musicescu. 6, Ouvertura din opera «Semiramis» de Rossini, executată de orchestru. — II. Teatrul. «Sărăcie Lucie» comedie populară cu cântece de Iosif Vulcan.

Se petrece intr'un sat lângă Oravița. Persónele: Sivu Ernîlă, dl C. Lazăr; Veselina, fata lui, dra A. Copie; Iota cărauş, dl C. Pavlovici; Trăila Liliac, dl G. Pipelca; Viliga, nebunul satului, dl G. Jian; Sanda, țigancă vrăjitoare, dra M. Jumanca; O nevastă, dra E. Păștilă; O fată, dra C. Cotîrlă; O altă fată, dra I. Neda; Un fciior, dl I. Cotîrlă; Alt fciior, dl I. Cucu. După produțiune joc.

**Noue compositii musicale.** Citim in «Gazeta Bucovinei»: Dl Tudor cavalier de Flondor, cunoscutul nostru compositor, ale cărui compositiuni au atât succes, ne va surprinde in scurt timp cu mai multe compositiuni noue, care de sigur vor fi mult apreciate de public. Succesul ce dl Flondor a avut cu compositia «Somnoróse păsărele», trece acum și asupra romanței «Rându-nica», despre care sântem informați că librăria Gebauer din București s'a adresat dlui Flondor, rugându-l să-i dea dreptul de a scóte o a doua edițiune pentru voce și pian a acestei romanțe.

## BISERICĂ și ȘCOLĂ.

**Știri bisericesci și școlare.** Dl dr. I. Trăilescu, profesor de teologie in Arad, a fost ales cu majoritate covărsitoare protopresbiter in cercul Chișineului. — *Dl Ghița Pop*, fost profesor la Brașov, a fost inaintat de universitatea din Lipsca la gradul de doctor in filosofie. — *Congresul studenților români* se va ținé anul acesta la Constanța in 5—8 septembrie; vor luá parte vr'o sută de studenți români din Ardeal, Bucovina și Basarabia. — *Studenții români dela universitatea din Cernăuți* au adresat studenților români din Ardeal și Ungaria o scrisóre, prin care îi felicită pentru conduita lor in cauza națională.

× **Curs pentru conducătórele de asile.** Consistoriul archidiececan din Blaș aduce la cunoșcintă publică, că la asilul de copii gr. c. din Blaș, la 20 august n. se va deschide un curs pentru doice séu ingrigitóre de copii, cari voesc a se pregăti pentru conducerea asilelor de véră. Cursul acesta va ținé 6 săptămâni. Concurentele au a se adresá la consistoriul numit, până la 5 august.

**Școla cu internat a Asociațiunii transilvane.** Pentru primirea in școla civilă se cere atestat despre absolvarea claselor școlei elementare. Didactrul 2 fl. pe lună. Elevele cari voesc să fie primite in internat, fie eleve ale școlei civile, séu ale școlei elementare a reuniunii femeilor, au să se înștiințeze de timpuriu, in tot casul inainte de inceperea anului școlastic, prin părinți séu tutori la direcțiunea școlei, pentru a se puté face dispozițiunile necesare. Tacsă internatului e de 200 fl. v. a. pe an, plătiți inainte in doue séu cel mult in 4 rate. Cărțile trebuincióse, materialul de scris, de desemn, de lucru de mână, se înțelege, nu sânt cuprinse in tacsă amintită, ci cheltuelile reclamam in această privință se pórtă de părinți, intocmai precum tot de dēnsii se pórtă cheltuelile pentru imbrăcăminte și încălțăminte, pentru instrucțiune in musica instrumentală și in limba franceză

**Gimnasiul din Năsăud,** precum se vede din raportul publicat, se susține din fondul central școlar al districtului Năsăud. In anul trecut s'au cheltuit din fondul acela pentru gimnasiu 18.042 fl. 38 cr.; iară pentru anul viitor s'au votat 20.041 fl. 86 cr. In gimnasiu au funcționat 15 profesori; numerul școlarilor a fost 248 și anume 241 români, 6 germani și 1 maghiar.

**Hymen.** *Dr. George Popovici*, avocat in Chişineu, comitatul Aradului, duminică la 22 iulie s-a serbat cununia cu dşóra Livia Popescu, fiica dnei Emilia v. Popescu, in Nadab. Naşi au fost dl Pavel Tulcan sub-jude reg. in Chişineu, cu dna Iléna Veliciu, advocătésă tot acolo. — *Dr. Alesandru Fililan*, adjunct notarial in Siria, s'a logodit cu dşóra Iulia Popescu. — *Dr. Traian Raşiu*, comerciant in Lugos, s'a logodit cu dşóra Luisa Bogdan, fiica dlui Ciril Bogdan, proprietar in Timişóra, suburbiul Iosefin. — *Dşóra Natalia Balmoş*, fiica protopresbiterului George Balmoş din Vatra-Dornei in Bucovina, s'a cununat cu dl consiliar guvernial Anton Patak.

**Sciri personale.** *Majestatea Sa împăratésa şi regina Elisabeta* a Austro-Ungariei a sosit la Mendelhoff in Tirol, venind din Madona di Campiglio; Maj. Sa va petrece la Mendelhoff mai multe zile. — *Dr. Florea Lupu*, redactor al fôei legilor imperiale ediţia română, este numit translator pentru limba română la curtea de apel din Viena. — *Dr. Nicolae Brânzeu* din România a fost arestat la Borszék, pentru că avea la densus nişte cărţi considerate de autorităţile de acolo drept scrieri revoluţionare; apoi a fost pus in libertate şi s'a întors la Bucureşti.

**Călătorie ministrului Hieronymi in Ardeal,** pe care am anunţat-o in nr. trecut, a fost făcută cu scopul d'a studia cestiunea română. Cu asta ocaziune, ministrul a făcut la Coşocna unele enunţaţiuni, cari au fost stabilite in consiliul ministerial. Aceste culminază in promisiunea că guvernul va tinde să satisfacă justele pretensiuni ale românilor, dar va procede fără cruţare faţă de «agitatori». Justele pretensiuni, după ministru, sânt reforma legii de presă şi a legii electorale. Faţă de enunţaţiunile ministrului, românii au păstrat pretutindene o atitudine forte rezervată; prin oraşele pe unde a petrecut densus, nicăiri nu i s'a prezentat nici o deputaţiune românescă, numai românii dela Câmpeni i s'au plâns in contra erarului; pe la gări nicăiri aprópe nici un suflet de român. In totă călătorie sa ministrul a vorbit cu 5 români. Intéu pe tren dela Apahida până la Deş cu dl I. Russu Şirianul, care l'a informat despre opiniunea publică română. Apoi la Deş cu dnii advocaţi Gavril Man şi Augustin Muntean, precum şi cu episcopul Szabó, care a mers acolo din Gherla. In sfârşit la Sibiu cu mitropolitul Miron Romanul şi cu directorul «Albinei» dl Parteniu Cosma. Țiarele maghiare scriu, că Hieronymi va mai face o călătorie prin Ardeal, in alte comitate.

**Intemniţarea comitetului naţional.** Incă nici n'a eşit din Ardeal ministrul de interne Hieronymi, care s'a dus acolo ca să impace pe români, când s'a innuanat membrilor comitetului partidului naţional, judecaţi in procesul Memorandului, hotărîrea Curiei regeşci, prin care acésta respinge tóte cererile de nulitate. Tot atunci, sâmbăta trecută, s'a prezentat acésta hotărîre şi celor doi membri din Ungaria ai comitetului, cari au fost condamnaţi, fără inse de a li se pune un termin pe când şi unde să se infăţoseze spre a-şi face osenda. Aflăm din Țiare, că dnii dr. Raşiu, Rubin Patîţa, Iuliu Coroian, T. Mihali şi Patriciu Barbu au fost escortaţi cu gendarmi.

**Reuniunea femeilor române selăgene** va ţine adunarea sa generală in Şomcuta-mare la 9 august n. sub presiul dnei Clara Maniu n. Coroian, secretar dl Andrei Cosma. In séra adunării se va da şi un concert şi bal, pe care le-am anunţat in nr. trecut.

**Asociaţiunea transilvană.** *Despărţământul Năşed* va ţine adunarea sa generală in 29 iulie n. in comuna Sângeorgiul-român sub presiul dlui dr. Ioan Pop, secretar dl Grigorie Pletos. — *Despărţământul Brad* se va intruni in adunare generală in Baia-de-Criş la 1 august sub presiul dlui Vas. Damian.

**Damele române din Braşov** au luat hotărîrea a eternisá in chip vedut memorabilele zile ale procesului Memorandului. Spre acest scop s'au bătut monede comemorative intr'un atelier din Viena, care au sosit zilele acestea şi se vënd cu 1 fl. piesa. Monedele sânt de bronz aurit avënd pe avers inscripţia: «Totul pentru naţiune» impregiuată cu o cunună de stejar, iar pe revers: «7 maiu st. n. 1894» in mijlocul unei cununi de spini. Monedele sânt astfel intocmite încât se pot aplicá ca medalione la ciasornicile de busunar séu jujuuri la brăţară.

**România Tineră** se numeşce o nouă societate culturală infiiptată la Cernăuţi. Scopul societăţii este cultivarea reciprocă a membrilor sei in limba românescă. Membrii se obligă sub cuvënt de onóre a vorbi intre sine şi cu ori-care alt român numai românesce; a-şi procurá şi mai ales a ceti cărţi şi foi periodice românesci; a scrie românesce. Societatea va ţine intruniri şi va infiiptá un cabinet de cetire, cu o bibliotecă proprie.

**Țiarele din România oprite la noi,** după o listă, care nu şcim decă e completă, sânt următoarele: Constituţionalul, Adevărul, Lupta, L' Independance Roumaine, Țera, Voinţa Naţională, Românul, Tinerimea Română, Lumina, Universul Literar, Lupta Naţională, Curierul Botoşanilor, Unversul.

**Necrológe.** *Teodor Roşiu*, emerit profesor gimnasial din Beiş, iar in timpul din urmă vicepreşedintele esactoratului diecesan gr. c. de Oradea-mare, a incetat din viétă la 14/26 l. c. in Oradea-mare, in etate de 53 ani. Reposatul, născut in comuna Ticvaniul-mare, in comitatul Caraş-Severin, a studiat gimnasiul, ca stipendist al familiei Mocioni, la Budapesta, cursul teologic tot acolo; apoi a fost numit profesor la gimnasiul din Beiş, unde s'a distins ca profesor de fisică. Din cauza sentimentelor sale naţionale, reu vedut in cercurile şovinistilor, când cu afacerea stégului unguresc dela gimnasiul din Beiş, a trebuit să-şi părăsescă şi el catedra şi a fost mutat la Orade, creându-i-se postul de vicepreşedinte al esactoratului, post ce a ocupat până la mórte. Cu frumóse pregătiri şciintifice, s'a ocupat şi cu literatura, publicând încă in tinerete o lucrare istoricomitologică, iar mai târziu scriind articoli prin Țiare, intre altele şi in fôia nóstră. Inmorméntarea-i s'a făcut vineri la 27 l. c., asistând toţi românii din Oradea-mare. — *Dimitrie Seleschi*, archipresbiter-staurofor şi protopresbiter al decanatului Siret, in Bucovina a repausat la 6/17 iulie in etate de 88 ani. — *Ved. Anna Pop n. Căzan* a repausat la Orăştie la 24 iulie in etate de 36 ani. — *George Damian*, preot gr. or. in Zlatna, a murit la 2/14 iulie, in etate de 64 ani, jelit de mulţi consăngeni.

## OGLINDA LUMEI.

**Cronică mică.** *Asasinul lui Belchef*, fostul ministru bulgar, s'a descoperit; l'a tradat un prieten. El se numeşce Tóder Ion Arnotof. E sêrb şi fusese aprod la consulatul sêrbesc din Sofia. A spus că mai are un complice, tot fost aprod la consulatul sêrbesc din So-

fia și care acum se găsește în Rusia. — *Anarchistul Lega*, autorul atentatului contra ministrului Crispi, a fost condamnat de curtea cu jurați din Roma la 20 de ani și 17 zile de reclusiune. Lega a strigat: Trădescă anarchia! — *La Haaga* în 3 septembrie se vor ține conferințe parlamentare, sub presidium dii Lafaud, ministru de interne al Holandei. Un punct al programului indică discuțiunea drepturilor ce se cuvin naționalităților din statele poliglote. Vor lua parte 46 de români. — *Exregele Milan* a plecat la 20 iulie din Belgrad la Paris; de acolo se va întorce la Karlsbad, unde va sta patru săptămâni și apoi va merge la Niș. — *In contra regelui Alesandru* al Serbiei, pe timpul petrecerilor sale la Constantinopol s'a plănuț un atentat, care înse a fost descoperit și urzitorii sârbi au fost prinși.

**Sănătatea împărătesei văduve Maximilian.**  
Starea de sănătate a prințesei Carlota, văduva împăratului Maximilian, s'a agravat foarte mult în zilele aceste din urmă. Prințesa nu mai are de loc cunoștință; ea își petrece zilele, foarte abătută și inconștientă de ceea ce se petrece în jurul ei. Mai zilele trecute, când frațele ei, regele Leopold II, s'a dus la castelul Bouchout spre a-i face cunoscut căsătoria prințesei Iosefina, prințesa Carlota nu l'a recunoscut. Suveranul a făcut să se instaleze un serviciu telefonic special între palatul din Bruxel și castelul Bouchout; și el a dat ordine severe pentru ca, de mai multe ori pe zi, noutăți despre starea prințesei să-i fie trimise. Familia belgiană regală este foarte dureros atinsă de starea desperată a sănătății prințesei Carlota.

## UMOR și SATIRĂ.

### Dacă vrea Dumneșeu.

În prăvălia unui vândător de losuri din Berlin se aflau deunăzi doi domni, cari esaminau cu băgare de seamă numerile câștigătoare.

Pe când steteau ei așa, iată că intră o femeie mitică, bătrână și foarte simplu îmbrăcată:

— Bună ziua — țise ea serios de tot — aș vré să șciu decă am câștigat ceva.

Negustorul zîmbi semnificativ.

— Îmi pare reu — nu e nimic. Te rog să aibi răbdare.

Femeia remase o clipă înmărmurită.

— Ce dracu — țise ea — iarăș nimic.

«Scusă-me. O să viu iarăș.

Când ea eși afară, comerciantul începù să riță cu hohot.

— Ce-i asta? De ce lucrul e așa de caraghios? întrebă unul dintre cei 2 domni.

— Cum să nu riți, dle... Acum doi ani veni în prăvălia mea femeia asta bătrână și me întrebă decă a câștigat ceva. I-am cerut numerile loteriei. Ea n'avea nici unul. Nici n'avea loz.

— De — îi țisei eu — ce creți dta? Fără loz nu se pôte să fie câștig.

— Bine, — îmi respunse ea — așa mi-a țis și ginerele meu. Dar eu cred că decă vrea Dșeu câștig negreșit și fără loz.

«Ei bine — continuă negustorul — ce eră să fac. Brutal nu me puteam să me port cu ea. Îmi eră milă de bieta bătrână. I-am țis dór atât că de astădată n'a câștigat nimic și că pôte o să câștige la altă tragere.

De atunci de câte-ori e tragerea vine femeia asta. S'o arunc pe ușă nu-mi dă mâna. De ajutat nu-i pot ajutată cu nimca.

— Ai dreptate — țise unul dintre cei doi domni — uitându-se la tovarășul seu. Îmi pare foarte bine că nu te-ai purtat brutal cu ea. Altul ar fi luat-o la gônă. Dar să ne înțelegem. La ce loterie jôcă ea?

— Cred, că la loteria saxonă — care a fost oprită de guvern deja de multă vreme, dar «decă vrea Dșeu... n'am întreat-o.

— Bine. Eu cumpër pentru ea un los. Îi șcii numele?

— Da. Am aflat dela alții. E văduvă și cöse la cămăși ca să aibă cu ce trăi de pe o zi pe alta. Fata ei e maritată după un telegrafist.

— Fôrte bine. Scrie numele ei și al meu în castif și acum dă-mi losul.

— Dar uite ce... acum e a 5-a și ultima tragere.

— Nu face nimic. Dă losul aici. Pôte vré Dșeu ca să câștige losul nostru. Dar te rog să taci din gură și să nu spui nimenui nimic. Salutare.

— Bine mē, tu ești un idealist curios de tot, țise un domn cătră prietenul seu.

— Lasă-me în pace. Am bani destui. Am voit să fac o glumă numai...

— Dar decă losul nu câștigă?

— O să câștige la sigur. «Bunul Dșeu» o să ne ajutel și în adevăr, că așa s'a întâmplat.

Peste 4 săptămâni numărul acelu los a eșit cu un câștig de 10.000 de fr. În ziua aceea cei doi prietini se aflau în prăvălie ca să fie de față la surprinderea ce o să i se facă bătrânei. Ei nu așteptară mult și easosi.

— Bună ziua — țise bătrâna — aș vré să șciu decă...

Negustorul începù să riță tare.

— Da, dragă bătrânică — de astă-dată e ceva. Acum ai câștigat o mulțime de bani... cam 10.000 de fr.

— Auleo — țise bătrâna și remase cu gura căscată. Eră aprôpe să móră de emoțiune.

Unul dintre cei doi domni — acela care pusese pe numele ei la loterie, se apropie de ea și-i țise:

— Liniștește-te dómna — să șcii că ai câștigat la sigur. De acum înainte o să fii fericită.

Bătrâna resuflă odată adânc, apoi începù să plângă. Crisa trecuse. După ce luă banii ea strigă puternic:

— Ei, veți negustorule... n'am țis eu că «decă vré Dșeu», câștig fără loz...

## Calindarul săptămânei.

Duminica a 6-a după Rosali, Ev. dela Mateiu, c. 9, gl. 5, inv. 6.			
Diua sêpt.	Calindarul vechiu	Călınd. nou	Sórele
Duminică 17	† Mart. Marina	29 Marta	4 34 7 37
Luni 18	Iachint și Emilian	30 Beatrice	4 36 7 36
Marți 19	Cuv. Macrina	31 Ignatie Lojola	4 37 7 35
Mercuri 20	(†) St. Prof. Ilie	1 August Petru	4 38 7 33
Joi 21	Păr. Simeon și Ioan	2 Porțiuncula	4 40 7 31
Vineri 22	† Muc. Maria Magdal.	3 August	4 41 7 29
Sâmbătă 23	M. Trof. și Treof.	4 Duminica	4 42 7 27

Cu nr. 26 s'a încheiat semestrul ianuarie—iunie și treiluniul april—iunie. Rugăm pe toți aceia, cari țin să ne spriginescă și în viitor, să binevoescă a-și innoi abonamentele de timpuriu, căci numai astfel putem susține foia noastră. Cei ce nu vor să mai fie abonați, sânt rugați a ne inapoiă nr. acesta, să-i ștergem.

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

CU TIPARIUL LUI IOSIF LÂNG ORADEA-MARE.